

5. เครื่องดนตรี เพลงพื้นบ้าน และศิลปะการแสดงของชาวไทยทรงดำ

ชุมชนไทยทรงดำบ้านตลาดควายมีเครื่องดนตรีประเภทกลองรำมะนา และฉิ่งเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะที่ใช้เป็นประจำในการรำโทน

หญิงไทยทรงดำรุ่นสูงวัยกับการรำโทน บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี (ที่มาของภาพ: http://rb-song.blogspot.com/2010_10_01_archive.html สืบค้นข้อมูลเมื่อ 10 มิถุนายน 2557)

เครื่องดนตรีประเภทแคน ที่ใช้ประกอบการรำแคนถูกนำมาฟื้นฟูขึ้นใหม่ในชุมชนตลาดควายเมื่อประมาณ 2-3 ปีที่ผ่านมา คนในชุมชนบ้านตลาดควายอยากที่จะให้มีคนวัยหนุ่มสาวชาวไทยทรงดำสืบทอดการเป่าแคนและรำแคน

เพลงพื้นบ้านร้องเป็นประจำในการรำโทน คือ เพลงจอมบึง, เพลงแขกซีแพะ, เพลงพญาทอง, เพลงดอกไม้ และเพลงคองก้าที่มีจังหวะคล้ายคลึงกับรำวงย้อนยุค

ศิลปะการแสดง “รำโทน” เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านดั้งเดิมของชาวไทยทรงดำบ้านตลาดควาย และจากการพูดคุยกับชาวไทยทรงดำ บ้านตลาดควาย เมื่อวันที่ 29 เม.ย.2557 การเผยแพร่ความรู้เรื่องเครื่องดนตรี เพลงพื้นบ้าน และศิลปะการแสดงของคนในชุมชนอยากที่จะให้มีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนมหาวิทยาลัย และชาวบ้านในชุมชน

การรำของชาวไทยทรงดำ

จากบันทึกเอกสารของชุมชนไทยทรงดำตอนคลัง (2542) ได้อธิบายถึงการรำแคน ทำรำแคน และเพลงรำแคนทั้ง 3 ลักษณะ รายละเอียดดังกล่าวมีดังนี้

ศิลปะการรำของชาวไทยทรงดำนิยมรำเป็นคู่ระหว่างชาย - หญิง หรือ ชายกับชาย หญิงกับหญิงก็ได้ รำเป็นวง เหมือน การรำวง หรือ การรำโทน

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการรำ เป็นเครื่องดนตรีที่ประดิษฐ์ขึ้นจากไม้ไผ่ หรือไม้รวก เรียกว่า “แคน”

แคนเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านยอดนิยมของชาวไทยทรงดำในทุกพื้นที่
(ที่มาของภาพ : <https://www.facebook.com/> กลุ่มไตดำโบราณ สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2557)

การกำกับจังหวะ ของชาวไทยทรงดำที่ไม่ใช่เครื่องดนตรีจะใช้การปรบมือ
เพลงประกอบการแสดง หรือการรำ เรียกว่า เซ็งแคน หรือเซ็งแกน ใช้คำร้องเป็นคำร้องสดโต้ตอบกัน
ระหว่าง ชาย-หญิง โดยร้องไปพร้อมกับเสียงแคน ชื่อเพลงที่ประกอบการรำแคน

เซ็งแคน หรือเซ็งแกน ศิลปะพื้นบ้านของชาวไทยทรงดำที่กลายเป็นงานประเพณีอันเกี่ยวพันแกน
(เล่นคอนฟ้อนแคน) ในช่วงมีนาคม-เมษายนของทุกปี (ที่มาของภาพ: ปุณย์จรรย์ สรสีสม)

ชื่อเพลงที่ใช้ประกอบการรำแคน

1. เพลงแคนย่าง หรือ แคนสุดสะแนน
2. เพลงแคนระบำ หรือแคนแกร
3. เพลงแคนเล่น

เพลงแคนย่าง หรือ แคนสุดสะแนน

เพลงแคนย่าง หรือ แคนสุดสะแนน เป็นเพลงที่มีจังหวะช้า อ่อนช้อย งดงาม

	1	2	3	4	5	6
จังหวะ	ฉิ่ง	ฉับ	ฉิ่ง	ฉับ	ฉิ่ง	ฉับ
		●		●		●
จังหวะปรบมือ		1		2		3

การก้าวเท้า   จังหวะที่ 1   ก้าวเท้าซ้าย
 จังหวะที่ 2   ก้าวเท้าขวา
 จังหวะที่ 3   วางเท้าซ้ายลงข้างหลังเต็มเท้า

(แล้วเริ่มจังหวะที่1 ก้าวเท้าซ้าย จังหวะที่2 ก้าวเท้าขวา จังหวะที่3 เท้าขวาลงด้านหลัง เรื่อยไปจนจบบทเพลง)

ท่ารำเพลงแคนอย่าง

มือซ้ายตั้งวงระดับชายพก มือขวาจับระดับคิ้ว หันจับเข้าหาตัว มือซ้ายขึ้นด้านบน มือขวา เคลื่อนลง
 ล่างตามจังหวะ

มือซ้าย เปลี่ยนเป็นจับเข้าหาตัวจับระดับคิ้ว พร้อมกับมือขวาเปลี่ยนจากจับเป็นตั้งวงล่าง พร้อมกับ
 ก้าวเท้าขวา

เพลงประกอบการรำเพลงแคนอย่าง (คำเชิงแคน)

- รำคนเดียวเปลี่ยวกายหาคู่มาให้เถิดเอ๋ย (ซ้ำ)
- หนองปรังตัวลือมารำเอาชื่อเถิดเอ๋ย (ซ้ำ)
- เห็นพี่รำไม่สวยไม่อย่ากรำด้วยหรืออย่าไร (ซ้ำ)
- ถึงพี่จะรำไม่สวยน้องอยากกรำด้วยจะตาย (ซ้ำ)
- หนองปรังคนเดียวนี้หรือ แม่ยอดกระโท่อ่อนโยน (ซ้ำ)
- หนองปรังคนเดียวนี้และหอยอีแปะก็สู้ไม่ได้ สู้ไม่ได้ (ซ้ำ)
- อ้อยจานเดียวมันจะเปรี้ยวหรือมันจะหวาน กินแต่เนื้อเหลือชาน (ซ้ำ)
 อ้อยจะหวานก็อ้อยจานเดียว
- ท่องเที่ยวมาเจอแม่ค้ากำลังขายอ้อย อ้อยขื่อนี้พี่ขอชิมหน่อย (ซ้ำ)
 คงอร่อยหวานคอไปนาน ๆ ล่า

เพลงแคนระบำ หรือแคนแกร

เพลงแคนระบำ หรือแคนแกรเป็นเพลงที่แสดงความอ่อนช้อยท่าทีงดงาม

การรำ จะมีท่าจังหวะมือและการก้าวเท้าเดินเหมือนเพลงแคนอย่าง มีการย่อตัวรำอยู่กับที่มีการโยกตัว
 กล่อมไหล่ไปมา

แผนภูมิจังหวะ

1   2   3   4   1   2   3   4

จังหวะฉิ่ง	ฉิ่ง ฉับ	ฉิ่ง ฉับ	ฉิ่ง ฉับ	ฉิ่ง ฉับ	ฉิ่ง ฉับ	ฉิ่ง ฉับ	ฉิ่ง ฉับ	ฉิ่ง ฉับ	ฉิ่ง ฉับ	ฉิ่ง ฉับ	ฉิ่ง ฉับ
	- +	- +	- +	- +	- +	- +	- +	- +	- +	- +	- +
จังหวะ ปรบมือ	●	●	●		●	●	●				

การก้าวเท้า ก้าวเดินเมื่อเพลงแคนอย่างแต่จะเป็นจังหวะที่ช้าและอ่อนช้อยกว่า

ท่ารำ ท่าที่ 1 จะรำโดยการเดินแบบแคนอย่าง ซึ่งท่ารำนี้อาจประกอบคำร้อง (เชิงแคน) ตอนที่เป็
คำร้อง หรือเนื้อเพลง

ท่าที่ 2 จะรำอยู่กับที่ย่อตัว โยกตัว กล่อมไหลไปมา คู่รำจะหันหน้าเข้าหากัน ท่ารำนี้อาจใช้รำใน
คำเชิงแคนที่เป็นสร้อยเพลง

เพลงประกอบการรำ (คำเชิงแคน) เพลงแคนระบำ หรือแคนแกร

ช. โอ้เจ้าช่อดอกรักหัวอกหักเสียแล้วนะเจ้า (ช้า) รักของพี่พี่หนักอก ช่า ช่า รักของพี่ หนักอก
เหมือนเข็นครกขึ้นเขา (รำโดยการเดินเหมือนแคนอย่าง) สร้อย.....หน่อย นอย นอย นอย นอย น้อย นอย
นอย นอย นอย น้อย น้อย (รำอยู่กับที่ ย่อตัว โยกตัว กล่อมไหลไปมาสลับ ช่าย)

ญ. โอ้เจ้าช่อจำปีฟังคำของพี่น้องยังหวั่นใจ (ช้า) เชื่ออะไรใจชาย ช่า ช่า เชื่ออะไรใจชาย ช่างรัก
งายจริงเอ๋ย สร้อย.....

ช. พี่รักน้องจริงๆ เอาปืนมายิงพี่ก็ยอมตาย (ช้า) ที่หลังบ้านน้องยา ช่า ช่า ที่หลังบ้านน้องยาจะ
เป็นป่าช้าพี่ชาย สร้อย.....

ญ. พี่รักน้องแท้ๆ เอาพ่อแม่ฉันมาสู่ขอ (ช้า) น้องจะรอพี่ชาย ช่า ช่า น้องจะรอพี่ชายจนกว่าจะตาย
จากกัน สร้อย.....

ช. รักเอ๋ยรักเอาเชื่อกามาซักไม่หัน (ช้า) รักอะไรไม่เท่า ช่า ช่า รักอะไรไม่เท่าเหมือนหนุ่มสาวรักกัน
สร้อย.....

ญ. กิ่งแกมใบ ใบแกมกิ่ง (ช้า) เขาไม่รักเราหรอก ช่า ช่า เขาไม่รักเราหรอกเขาแกล้งบอกว่ารักจริง
สร้อย.....

ช. พี่รักน้องเหลือล้น จะสร้างถนนไปเมืองสุพรรณ (ช้า) อยากจะเดินเกี่ยวก้อย ช่า ช่า อยากจะเดิน
เกี่ยวก้อยกับแม่สร้อยซัดมัน สร้อย.....

ญ. น้องรักพี่ล้นเหลือเป็นข้าวเป็นเกลือคงจะล้นถึง (ช้า) เป็นขนนมเนย ช่า ช่า เป็นขนนม
เนยจะเสวยไม่วาง สร้อย.....

เพลงแคนเล่น

เพลงแคนเล่น เป็นเพลงที่ จังหวะ สนุกสนาน เร้าใจ การรำจะรำหยอกล้อกัน หรือเกี่ยวพาราสีกัน
ระหว่างหนุ่ม-สาว

แผนภูมิจังหวะ

	1	2	3	4
จังหวะปรบมือ	ปรบ ●	ปรบ ●	ปรบ ●	ปรบ ●
การก้าวเท้า	ช่าย	ขวา	ช่าย	ขวา

การก้าวเท้า ก้าวเท้าตามจังหวะปรบมือ โดยก้าวเท้าซ้าย ขวา สลับกันไปตามจังหวะ

ท่ารำ ท่าที่ 1 มือทำท่าเหมือนเพลงแคนยาง แต่จะมีการรำที่เร็วกว่า จังหวะเร้าใจกว่า

ท่าที่ 2 ท่าหยอกล้อกันจะมีการรำในท่าที่ซ้อน มือจากล่างขึ้นบน (ตักข้อมือขึ้น) โดยรำซ้อนมือไปทางข้าง ด้านหลัง ซ้ายขวา หรือจะซ้อนมือไปด้านหน้าทั้งสองคนการรำทำนี้ผู้รำต้องมีไหวพริบ สังเกตคู่รำของตนจะซ้อนมือไปทางด้านไหนถ้าไม่ระวังจะถูกคู่รำ สัมผัส เนื้อตัวได้

เพลงประกอบการรำเพลงแคนแล่น

ในการรำแคนแล่น เพลงนี้จะมีจังหวะที่เร้าใจมาก ผู้รำจะเกิดความสุขสนุกสนานถ้ามีการเซ็งแคน หรือร้องเพลงประกอบการรำด้วยจะเพิ่มความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินยิ่งขึ้น

-ต้นตาลโอนเอน สองต้นตาลเอน ไปคู่กันยูที่ไหน (ซ้ำ) มาจนสาย จนเพล

-ต้นยอโยยอแขนยอ ยอดยอ พุ่งนี้จะไปตลาด (ซ้ำ) ไปซื้อกระตาดขมาวาด จ.ม. (จอ มอ)

-เรียมไร่คู่อินตือเถิดแม่เนื้อเย็น ผากรักกับใครไม่เป็น หัวใจฉันเต้นเมื่อเห็นหน้าเธอ (ซ้ำ)

-สี สี สี สีแพรอยุทธยา ใครเก่งใครรำออกมา (ซ้ำ) แพ้แล้วหนาท่าหน้าไม่ดี (ซ้ำ)

-หงส์ หงส์ หงส์ อย่าทะนงไปนัก ปีกของเจ้าจะหักลงไปปีกกลางหนอง เจ้าอย่าอวดทะนง

รำท่าอำลา รำปิดจังหวะ

ผู้รำ รำหันหน้าไปทางเดียวกันย่อตัวลงในท่านั่ง แล้วโยกตัว กล่อมไหล่สลับไปมาซ้าย-ขวา เมื่อเพลงจบผู้รำยกมือไหว้

นอกจากท่ารำแคนแล้วนั้นยังมีเนื้อเพลงไทดำรำพันที่มีการบันทึกประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำซึ่งศาสตราจารย์ ดร. สมทรง บุรุษพัฒน์ ได้เขียนถึงประวัติ ของเพลงไทดำรำพันไว้ในหนังสือ สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยไซ่ง (2540) ความว่า

"เพลงไทดำรำพัน โด่งดังในปี พ.ศ. 2513-2514 ซึ่งในระยะต่อมาได้มีนักร้องรุ่นหลัง ขับร้องใหม่หลายคน ซึ่งล้วนได้รับความนิยมจากประชาชน ถึงแม้ว่าจะมีข้อกังขาว่า ทำไมไทดำถึงต้องรำพัน ซึ่งก็ยังคงหาคำตอบที่ชัดเจนไม่ได้ และดูเหมือนว่า บรรดานักเพลงและนักประวัติศาสตร์จะเป็นเส้นขนานกัน จึงได้แต่สันนิษฐานโดยการเอาประวัติศาสตร์กับเพลงมาต่อกัน

ผู้ที่ขับร้องเพลงไทดำรำพันเป็นคนแรก คือ ก. วิเสส มีชื่อจริงว่า กันตัง รัตปากดี ซึ่งอาจจะเขียนว่า กันตัง ราชฎ์ปากดี ก็ได้ มีถิ่นกำเนิดที่บ้านสี่โค เมืองศรีโคตรบอง กำแพงนครเวียงจันทน์ ประเทศลาว หลังจาก ที่จบ ป. 4 ท้าวกันตังได้ไปสมัครเป็นทหารอากาศ สังกัดหน่วยพลร่ม ต่อมาได้พบกับ พันเอกแพง เกี้ยวสุวัต ซึ่ง มีฉายาว่า หมิดำ (คุณเจนภพว่า ฉายาหมิดำ คือ พันเอกแพง เกี้ยวสุวัต แต่ครูทินกร ทิพยมาศ ว่าคือฉายาของ สอนอง อุ่นวงศ์) ผู้ก่อตั้งวงดนตรีราบบทอากาศวังเวียง ได้ชักชวนท้าวกันตังมาร้องเพลงในวงดนตรีราบบทอากาศวังเวียงด้วย ซึ่งได้สร้างชื่อเสียงให้กับ ก.วิเสส อย่างมากกระทั่งต้องยกทั้งวงดนตรีข้ามโขงมาอัดเสียงที่ห้องอัดกมลสุโกศล กรุงเทพฯ เพราะระบบการอัดเสียงที่ประเทศลาวยังไม่ดีพอ และเพลงของ ก.วิเสส ก็โด่งดังข้ามมาถึงเมืองไทยในปลายปี 2513 ถึงปี 2514 เพลงที่ได้รับความนิยมมากคือ ไทดำรำพัน และ ชังคนหลายใจ ผู้ที่แต่งเพลงนี้ก็คือ “หมิดำ” ซึ่งต่อมาได้ถึงแก่กรรม เพราะเฮลิคอปเตอร์ตก [ครูทินกร ทิพยมาศ บอกว่า ปัจจุบันไปอยู่อเมริกา] จึงไม่สามารถที่จะทราบได้ว่า อะไรเป็นเหตุจูงใจให้ “หมิดำ” แต่งเพลงนี้ จึงได้แต่เพียงสันนิษฐานตามประวัติศาสตร์ของไทดำ ว่าน่าจะมีสาเหตุมาจากการอพยพโยกย้ายถิ่นของไทดำที่อาศัยอยู่อย่างหนาแน่นในเมืองแกงหรือเตียนเปียนฟู

เนื้อเพลงไทยดำรำพัน

สิบห้าปี ที่ไต่เฮา ห่างแดนดิน (เดินกันไป)
จงเอ็นดู หมู๋ซำน้อย ที่พลอยพลัดบ้าน
เฮาคันไต่ ย้ายกันไปทุกถิ่นทุกฐาน จงฮักกันเด้อ...ไต่ดำเฮานา
สิบห้าปี ไต่ดำเฮา เสียตายเด (เดินเข้าไป)
เมืองเฮาเพ แสนเสียตาย สูเจ้าเพิ่นหล้า
เฮือนเคยอยู่ อยู่เคยนอน ต้องจรจำลา
ปะโฮ่ปะนา น้ำตาไต่ไหล
สิบห้าปี ที่ไต่เฮา เสียแดนเมือง (เดินเข้าไป)
เคยฮุ่งเฮือง หมู๋ซำน้อย อยู่สุขสบาย
ลุงแกงตา ได้สร้างสา บ้านเมืองไว้ให้
บัดนี้จากไกล ไต่เสียตายเด...

ศิลปะการแสดงการรำโทนของชาวไทยทรงดำ

ประวัติความเป็นมา

รำโทน เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมสูงสุด และเล่นกันแพร่หลายในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่าง พ.ศ.2484-2488 ไม่มีหลักฐานใดบอกได้แน่ชัดว่า “รำโทน” เกิดขึ้นในสมัยใด ใครเป็นผู้ริเริ่ม ซึ่งในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จอมพล ป.พิบูลสงครามซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีท่านมีความประสงค์ที่จะส่งเสริมเชิดชูให้การละเล่นรำโทนให้เป็นศิลปะการแสดงประจำชาติ จึงได้ส่งเสริมการแสดงรำโทนขึ้นมา

การแสดง “รำโทน” ของไทยทรงดำ บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์สอบถามนายแยละ ทับไฉ, นางหวาน คงพันธุ์ และนางไพล คำพร้อม ภูมิปัญญาของหมู่บ้านตลาดควาย เล่าให้ฟังว่า การเล่นรำโทนของหมู่บ้านตลาดควายนั้นเริ่มเล่นกันมาตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง โดยมีนางผ่องซึ่งเป็นน้องสาวของครูปิด ห

รือนายปฐม ภายหลังสอบเป็นป่าไม้อำเภอจอมบึง ได้มาสอนการรำโทนให้ชาวบ้านตลาดควาย ส่วนเพลงรำโทนก็ถ่ายทอดกันต่อๆมา บางเพลงก็ถ่ายทอดมาได้เฉพาะบทเพลง ส่วนทำรำก็คิดประดิษฐ์ทำรำเพื่อให้สอดคล้องกับบทเพลง มีหลายเพลงที่แต่งกันขึ้นมาใหม่เพื่อให้เข้ากับท้องถิ่น เช่น เพลงจอมบึง ผู้แต่งและผู้คิดประดิษฐ์ทำรำ คือ นายบุญธรรม คุ่มฮะ ซึ่งเป็นลูกหลานไทยทรงดำ หมู่บ้านตลาดควาย

ไทยทรงดำหมู่บ้านตลาดควายนับเป็นกลุ่มไทยทรงดำกลุ่มเดียวที่มีศิลปะการแสดงรำโทน แทนการ “อันกอน ฟ้อนแกน” ซึ่งเป็นการแสดงพื้นบ้านของชาวไทยทรงดำในพื้นที่อื่นๆ โดยทั่วไป การแสดงรำโทนได้รับความนิยมสูงสุดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 หลังจากนั้นได้มีการแสดงรำวง และรำวงมาตรฐานในช่วงเวลาต่อมา

อาจารย์ขวัญใจ สายสุต อดีตคุณครูโรงเรียนบ้านตลาดควาย และชาวไทยทรงดำผู้สืบค้นข้อมูลเรื่องการรำโทน ได้กล่าวว่า ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่มีทหารมาตั้งค่ายในหมู่บ้านตลาดควาย ฉะนั้นการเล่นรำโทนของบ้านตลาดควายจึงไม่ได้เกิดขึ้นเพราะกลุ่มทหาร แต่เป็นเพราะช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 การแสดง

รำโทนนิยมเล่นกันแพร่หลายทั่วไปทุกภาคของประเทศไทย ไทยทรงดำบ้านตลาดควายจึงรับเอาการแสดงรำโทนมาเป็นการแสดงของชุมชนตั้งแต่นั้นมาและถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน

จำนวนผู้แสดง

ใช้หญิงชายเป็นคู่ ๆ จำนวนคู่มักน้อยอยู่ที่สถานที่กว้างหรือแคบตามความต้องการของผู้ว่าจ้างว่าต้องการเท่าใดในปัจจุบันใช้หญิงแต่งเป็นชายแทน

วิธีแสดง

เริ่มจากนักแสดงชายหญิงจับคู่เป็นวงกลมกลางลานแสดงพอดนตรีเริ่มนักแสดงก็เริ่มเดินรำเป็นวงกลมตามกันไปโดยยังจับคู่อยู่เสมอ การรำก็เริ่มเหมือนรำวงทั่วไปและสลับด้วยท่าประกอบเพลงตามเนื้อเพลงในท่อนนั้นๆ เช่น พอถึงท่อนที่ร้องว่า “ยกคิ้ว ยกเอว ยกไหล่ ยกแล้วส่ายขม้ายตาจ้อง” ผู้แสดงก็จะทำท่ายกเอว ยกไหล่ และส่ายสะโพกประกอบ หรือเนื้อเพลงร้องว่า “นกขมึ้นบินข้ามเขาไม่ใช่ของเราได้แต่แลมองตัวเมียตีปีกพับๆ” ผู้แสดงก็ทำท่าเหมือนขยับปีกตามเนื้อเพลงไปด้วย หรือเป็นท่าทางที่ดูสวยงามโดยไม่มี ความหมายเฉพาะ

ดนตรี

ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง คือ กลอง โทน ฉิ่ง ฉาบ กรับ พร้อมด้วยผู้ร้องเพลง อาจมีผู้ช่วยปรบมือหรือผู้ชมช่วยกันปรบมือให้เข้าจังหวะ แต่ในปัจจุบันผู้ตีกลองโทนสูงอายุนั้น และไม่มีผู้สับทอจึงมีปัญหาในการเดินทางไปทำการแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ ทางกลุ่มจึงใช้วิธีอัดเทปเสียงดนตรีไว้แล้วนำไปเปิดแทนดนตรีสด ๆ

การแต่งกาย

การแต่งกายแบ่งออกเป็นชายหญิง เดิมทีเดิวนั้นแต่งให้สวยงามแบบธรรมดาทั่วไป ต่อมาภายหลังทางกลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่าการแต่งกายแบบไทยทรงดำนั้นเป็นการแต่งกายที่แปลกตาและแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนของตัวเอง จึงจัดให้นักแสดงแต่งชุดประจำถิ่นของตนเอง คือ

ชาย ใส่เสื้อฮี (เสื้อคลุม) สวมทับกางเกงขายาว แล้วโพกศีรษะด้วยผ้าสีสด

หญิง นุ่งผ้าซิ่นลายแตงโม สวมผ้าคาดอกแบบชาวไทยทรงดำโบราณ พร้อมด้วยผ้าคล้องไหล่สีสด

สถานที่การแสดง

งานประจำที่ทำการแสดงคือ งานสงกรานต์ประจำที่จัดขึ้นที่หน้าศาลเจ้าพ่อประจำหมู่บ้านและงานที่หน่วยงานราชการจัดขึ้นแล้วจัดให้มีการแสดง ทางกลุ่มมักจะได้รับเชิญไปทำการแสดงอยู่เสมอ นอกจากนี้ทางกลุ่มยังรับแสดงโชว์ตามงานต่าง ๆ แล้วแต่จะมีผู้ว่าจ้างให้ไปทำการแสดง

เพลงประกอบการแสดง“รำโทน”

1. เพลงจอมบึง

จอมบึง จอมบึง จอมบึง เชิญให้ไปถึงจอมบึงเป็นป่า

จอมบึง เอ่อ....เฮ้อ....นั่นหนา

ถ้าภูผา เรียกว่าถ้าจอมพล

น้ำในบึงก็ใสสะอาด ดอกไม้ของชาติก็ถูกตาคน

เชิญไปให้ถึงจอมบึงซักหน ขอเชิญทุกคนเที่ยวเล่นจอมบึง (ซ้ำ 1 เที่ยว)

2. เพลงพระยากง พระยาพาล

พระยากงเป็นองค์กษัตริย์ เร่งรัดจะไปชนช้าง
พระยาพาลไม่รู้ว่ามีพ่อ พระยาพาลไม่รู้ว่ามีพ่อ
เอามืดเชือดคอกจนได้มรณา
เสียใจร้องไห้จนผอม เสียใจร้องไห้จนผอม
ไปฆ่ายายหอมจนวายชีวา
พระปฐมเป็นองค์กษัตริย์มา พระปฐมเป็นองค์กษัตริย์มา
แทนคุณบิดาที่ได้ฆ่าตาย
นอย...นอย...หน้อย...หน้อย...น้อย...หน้อย...หน้อย...นอย...นอย...น้อย...นอย
หน้อย...นอย...หน้อย...นอย...หน้อย...น้อย...หน้อย...นอย...น้อย...หน้อย...นอย

3. เพลงขอเชิญมารำ

ศรีๆ คนไหนรำดีขอเชิญมารำ
คนโน้น คนนี้รำงาม ฉันอยากจะรำกับเธอด้วย
เสียใจฉันรำไม่สวย ขอรำด้วยจะได้ไหมเธอ
แต่...แกล...แกลด...แต่...แกล...แกลด...แต่...แกล...แกลด...แต่...แกล...
แต่...แกล...แกลด...แต่...แกล...แกลด...แต่...แกล...แกลด

4. เพลงหญิงไทย

หญิงไทยงามวิไลสวยทรู เซฟลอนแขนอ่อนช่างน่าดู
เซ็ฟ...เซ็ฟ ลอนแขนอ่อนช่างน่าดู
สมเป็นยอดขู้ผู้หญิงชาวไทย

5. เพลงยามราตรี

ยามราตรีค่าคินนี้มีรำคองกำ เย่ว...ลา เย่ว...ลา เย่ว...ลา
รำคองกำพาหัวใจเพลิง ยกคิ้ว ยกเอว ยกไหล่ ยกแล้วส่าย ชะม้ายตาจ้อง
เพียงแต่แลเห็นเยือกเย็น ฝ้าแต่แลมอง ร้องรำไปตามทำนอง
แว่วเสียงกลอง ทำนองละคองกำ คองกำ...คองกำ คองกำ...คองกำ
อ้อ ออ ออง เอย.....เออ เอ้อ เออ เอ้อ เอย
จะกล่าวถึงทศกัณฐ์ (ขี้ข้า)
ไปลักคู่มั่นของพระรามมา
พระรามมีความเสียใจ พระรามมีความเสียใจ
ยกพลไกรติดตามสิดา
อ้อ.....ออ...ออง...เอย...เออ...เอ้อ...เออ...เอ้อ...เออ...เออ
สิดาแม่มารศรี สิดาแม่มารศรี
นั่งคอยสามีอยู่บนพลับพลา
สิดาโอดแม่เนื้อเหลือง สิดาโอดแม่เนื้อเหลือง

ไม่ได้เข้าเมืองอยุธยา

อ้อ.....อ้อ...อ้อ...เออ...เออ...เอ้อ...เออ...เอ้อ...เออ

6. เพลงนกเขา

นกเขabinข้ามเขา ไม่ใช่คู่เรา ไม่อยากแถมอง

ตัวผู้ตีปีกผับๆ ตัวเมียขานรับ เสร็จจุกๆ

นกเขabinข้ามเขา ไม่ใช่คู่เรา ไม่อยากแถมอง

ตัวเมียตีปีกผับๆ ตัวผู้ขานรับ เสร็จจุกๆ

7. เพลงอยากมีเมียสวย

ตาแก่อยากได้เมียสาวถือไม้เท้า ยักแย้ ยักยัน

ที่นี้เขามีอะไรกันๆ ถ้ามแม่สุวรรณ เขามีรำโทน

ไม่รักตากก็ไม่ว่า ขอแหวนของตากลับคืน

แหวนอะไร ฉันไม่รู้ไม่ชี้ อย่ามาจู้จี้เลยนะตาจ๋า

เป็นไงก็เป็นกันๆ ตบแม่สุวรรณคืนนี้แหละหนา

ตบซี...ตบซี...ตบซี สาวน้อยเอี่ยมมือก็ไปผลัก

ตาแก่เสียหลักเลยล้มถลา

8. เพลงดอกไม้

นั่นดอกอะไรที่ตัดไว้อยู่บนเหนือหู

ฉันอยากจะรู้ว่าดอกไม้ที่นั่น หอมกลิ่นบานเย็นหรือจะเป็นมะลิวัลย์

หอมดอกไม้ที่นั่น ขอให้ฉันจะได้ไหมเธอ ขอให้ฉันจะได้ไหมเธอ

9. เพลงเสียงฉิ่ง

เสียงฉิ่งดัง ฉิ่ง ฉับ สองมือปรบปรบอยู่เปาะ เปาะ

เสียงหนุ่มสาวหัวเราะ ออเซาะอยู่เฮฮา อย่างว่า เฮ เฮ เฮ เฮ เฮ

อย่างว่าฮา ฮ่า ฮ่า ฮ่า ฮ่า

หนาวอรุณเสียงนี้กระไร ชุ่มชื่นหัวใจพอได้ยินเสียงสำเนียงกลองโทน

โทน โทน โทน ปะ โทน โทน โทน โทน โทน โทน ปะ โทน โทน (ซ้ำ)

10. เพลงคองก้า

ฟังซิฟังเสียงเพลง จะบรรเลงเร้าใจให้เริงร่า จะเต้นทำนองละคองก้า

ชะ ชะ เต้นทำนองละคองก้า สนุกหนักหนาเสียงเพลงมันเร้าใจ

ชายเฝ้าเคลียคลอ หญิงรูปหล่อเคลียคลอสะบัดไหล่ ชายงามแล้วเดินตามไป

หญิงสะบัดไหล่ตามเสียงเพลง

ลักษณะการแสดง “รำโทน”

การแสดง “รำโทน” ของชุมชนไทยทรงดำ บ้านตลาดควาย มีวิธีแสดงรูปแบบตั้งแถวเป็นวงกลม รำ เป็นคู่ชาย – หญิง และได้ใช้ผู้หญิงแต่งกายเป็นชาย จากคำสัมภาษณ์ของผู้อาวุโส ได้อธิบายว่าแต่เดิมผู้แสดง

เป็นชายจริงหญิงแท้ ในสมัยโบราณการแสดงเสมือนเป็นการละเล่นระหว่างชาย – หญิง เมื่อมาพบกันในยาม
ค่ำคืน เป็นการแสดงเพื่อหาโอกาสเกี้ยวพาราสีกัน

การแสดงตามรูปแบบปัจจุบัน โดยผู้แสดงชาย คือ ชาวบ้านตลาดควายได้นำผู้หญิงมาแสดง
เนื่องจากผู้ชายไม่ประสงค์จะแสดง อาจเป็นเพราะรำไม่ได้หรือไม่คุ้นเคยต่อการรำรำจึงไม่กล้าแสดงออก